

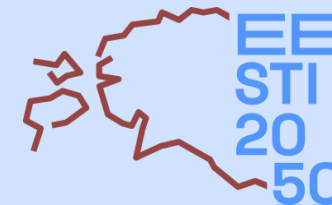

TARTU ÜLIKOOL
RAKE

OÜ Igavad Analüüsid
Reg. nr. 16389328

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

Eesti asustussüsteemi arengu stsenaariumite ressursivajaduse ja mõjude analüüs

Ja selle järelendus: asustussüsteemi tugivõrgu arendamise ettepanek

Veiko Sepp

Asustussüsteemi prognoositav arengutrend

- + Asustussüsteemi polariseerumine ning ääre- ja valglinnastumine intensiivistub.
- + **Eesti 79 KOV üksusest 41 rahvastik väheneb enam kui 25%. 9 KOV üksuses väheneb rahvaarv enam kui 50%.**
- + **14 KOV üksuses kasvab elanikkond 25% võrra (sh 10 KOV üksuses üle 50%).**
- + Rahvastikukasv koonduks Tallinna ja Tartu linna eeslinlikesse valdadeesse, samas kui nende **keskuslinnade kasv oleks tagasihoidlik (Tallinn) või puuduks sootuks (Tartu).**

OÜ Igavad Analüüsid

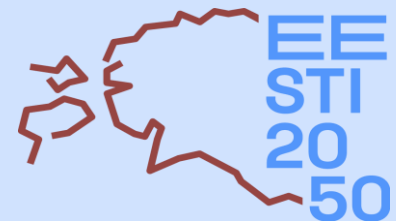
Reg. nr. 16389328

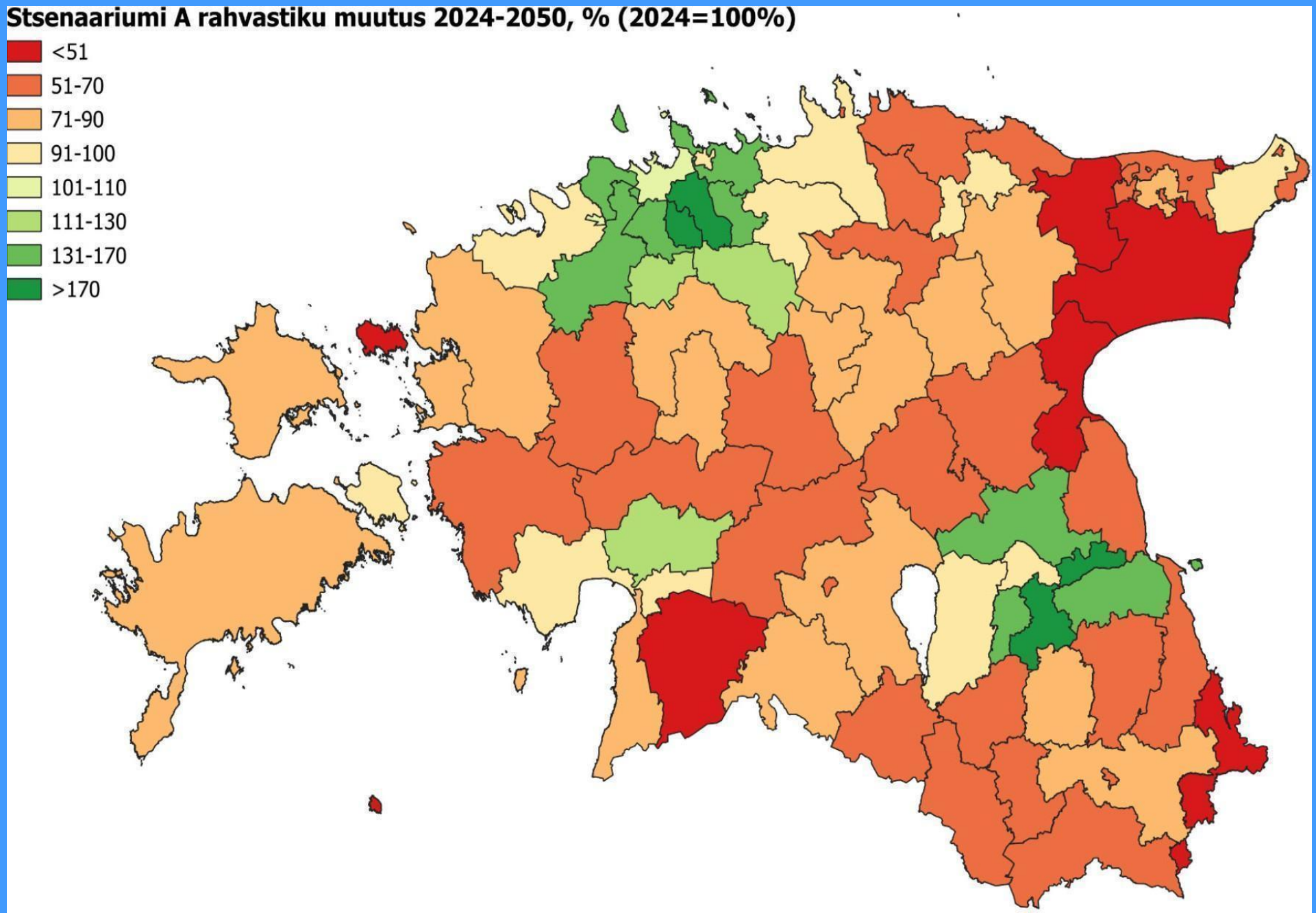
TARTU ÜLIKOOL
RAKE

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

Rahvastiku-
muutus
asustuse
arengu jätku-
stsenaariumis

Oluliselt muutuvad ka rahvastiku struktuursed omadused

- + **Kasvavad KOV üksused suudavad säilitada enam-vähem tasakaalustatud struktuuri, samas kui kahanevate KOV üksuste elanikkond vananeb kiiresti.**
- + **Muutub ka tööturul osaliste osakaal, sissetulekute tase ja jaotus kogukonnas, hariduslik jaotus, hõive iseloom, jne.**

OÜ Igavad Analüüsid

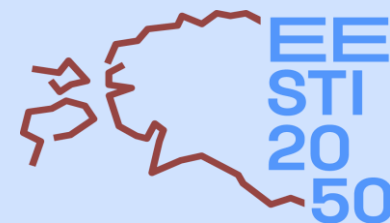
Reg. nr. 16389328

TARTU ÜLIKOOL
RAKE

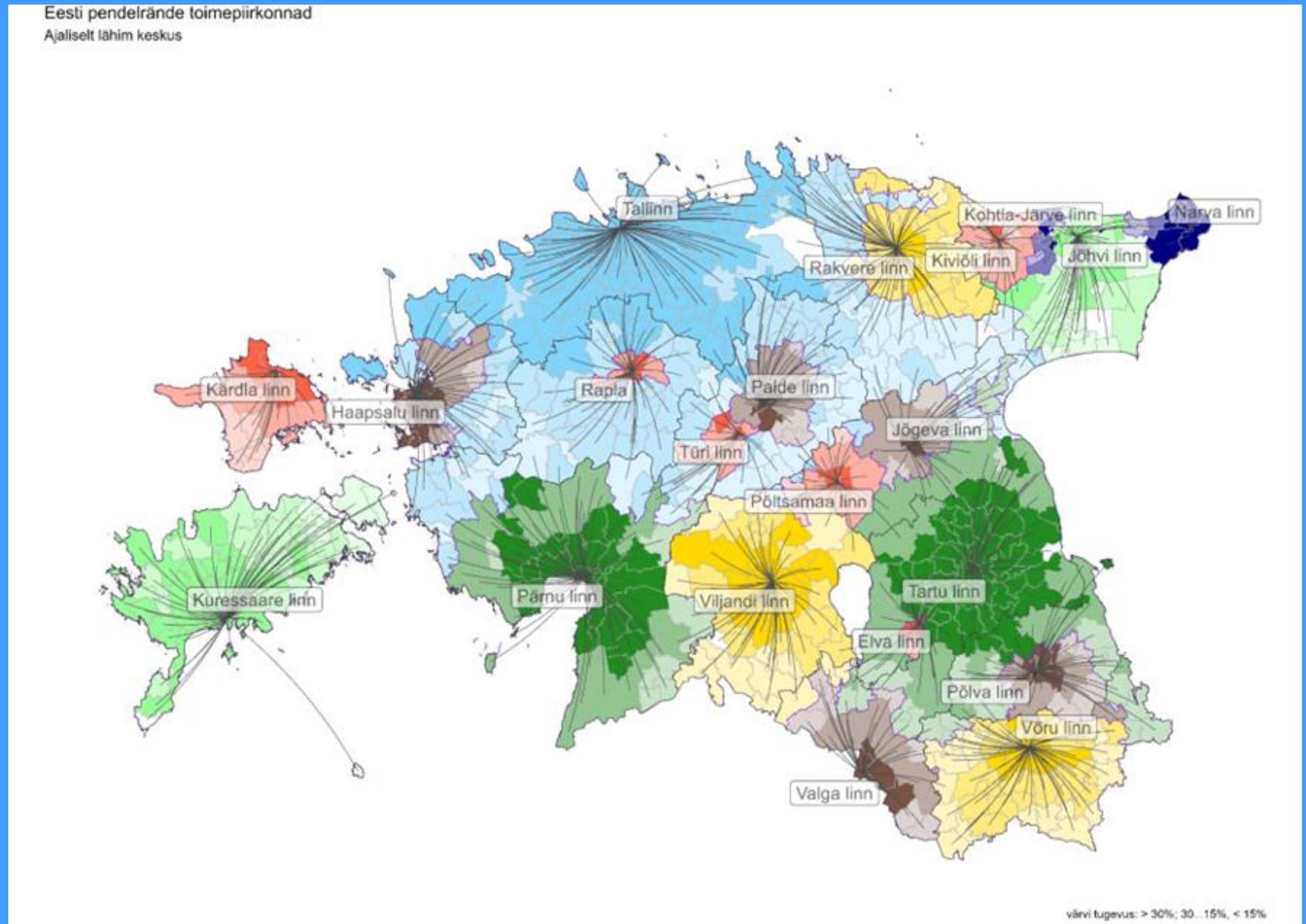

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

Seosed asustus-
süsteemis
töörände alusel

Töökohtade
koondumine
ja liikumis-
vajaduse
kasv

Asustussüsteemi arengu alternatiivsed stsenaariumid

OÜ Igavad Analüüsid

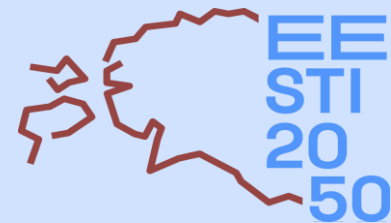
Reg. nr. 16389328

TARTU ÜLIKOOL
RAKE

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

Alternatiivsed stsenaariumid

Regionaalne areng	Maakasutus linnapiirkondades	
	1. Hajus areng (valglinnastumine)	2. Kompaktne areng (linnapiirkondade keskuste ja südalinnade tihenemine)
A - Pealinnastuv Eesti	A1 – pealinnastuv hajus areng (trendide jätkustsenaarium)	A2 – pealinnastuv kompaktne areng
B - Regioonikeskuste tugevnemise Eesti	B1 – regioonikeskuste tugevnemise hajus areng	B2 – regioonikeskuste tugevnemise kompaktne areng
C - Väikelinnade Eesti	C1 – väikelinnade püsimise hajus areng	C2 – väikelinnade püsimise kompaktne areng (sh suurte linnade lähitagamaal väikelinnade teke/tugevnemine)
<i>D - Sisserändel põhinev kasvav Eesti (A+)</i>	<i>D1 – sisserändel tugevnev asustuse hajus areng</i>	<i>D2 – sisserändel tugevnev asustuse kompaktne areng</i>

OÜ Igavad Analüüsid

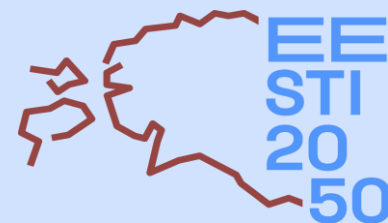
Reg. nr. 16389328

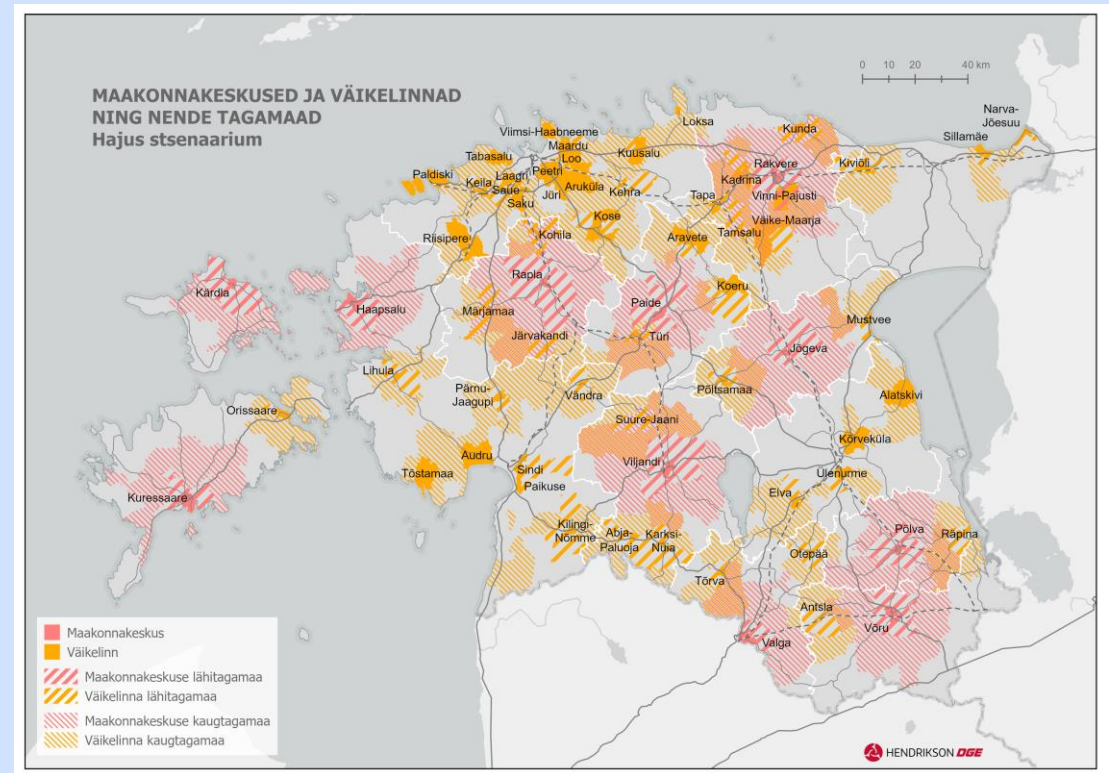
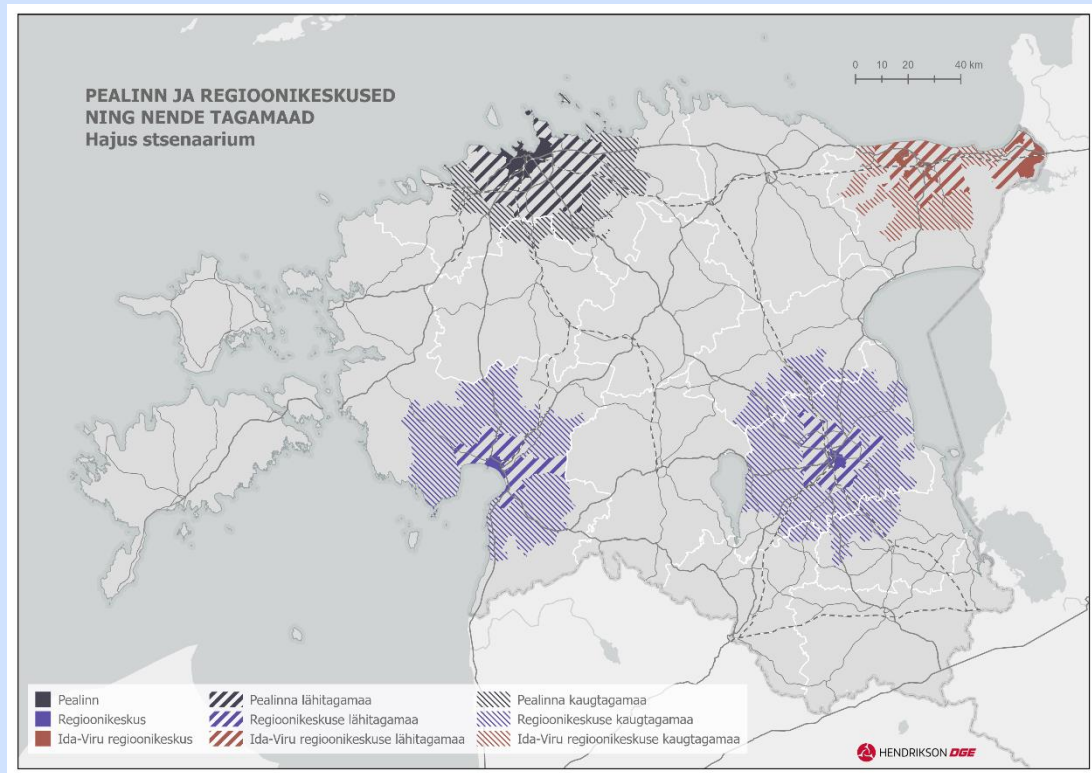
TARTU ÜLIKOOL
RAKE

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

Linnapiirkondade territoriaalne ulatus

OÜ Igavad Analüüsid

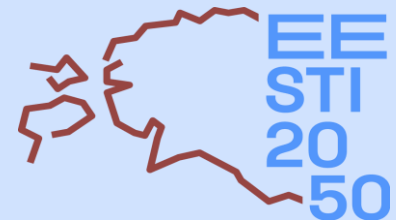
Reg. nr. 16389328

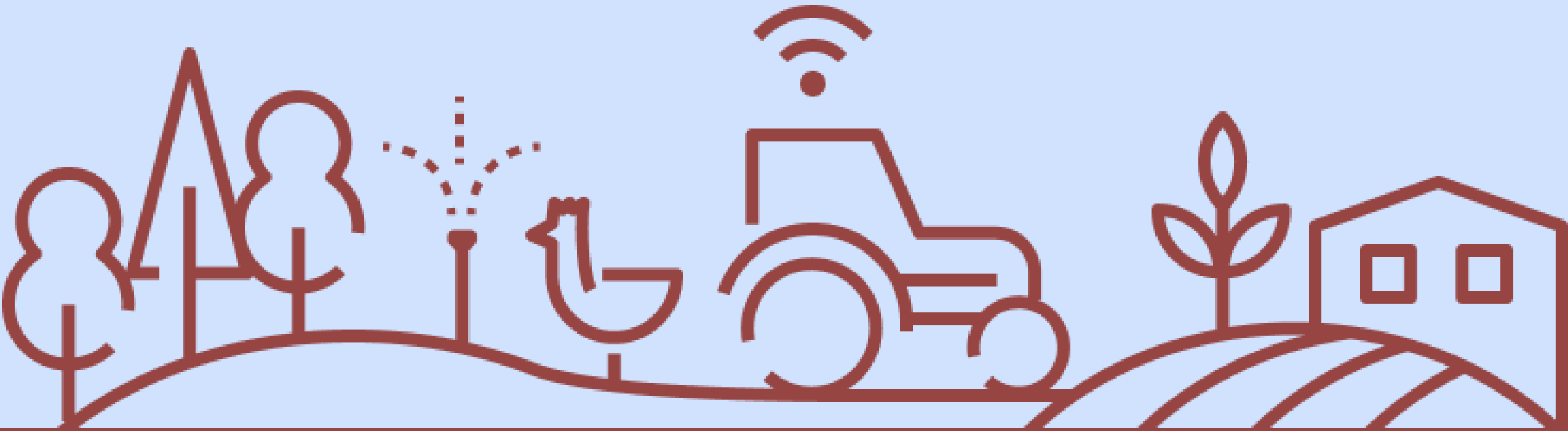
TARTU ÜLIKOOL
RAKE

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

Stsenaariumite analüüsi tulemused

Ühiskondliku ressursikulu peamised kulukomponendid uuringus

	Elamise ruumikasutus	Majanduse ruumikasutus
	Eluruumide ja eluhoonete vajadus	Tööstus- ja laohoonete vajadus
	Eluhoonete vajadusega seotud tehnilise taristu vajadus	Büroo-, teenindus- ja kaubandushoonete vajadus
	Eluhoonete vajadusega seotud tänavate vajadus	Tööstus- ja laohoonete vajadusega seotud tootmismaa vajadus
	Elamumaa vajadus	Büroo-, teenindus- ja kaubandushoonete vajadusega seotud tootmismaa vajadus
	Elamumaa vajadusega seotud transpordimaa vajadus	Tööstus- ja laohoonete vajadusega seotud transpordimaa vajadus
Liikuvuspraktikad	Elu- ja töökoha vahelised liikumisvajadused	
	Elu- ja suurema külastatavusega teenusasutuste vahelised liikumisvajadused	

Stsenaariumite elluviimisega kaasnevad ühiskondlikud kulud keskmiselt aastas (mln eurot)

	Stsenaarium A1	Stsenaarium A2	Stsenaarium B1	Stsenaarium B2	Stsenaarium C1	Stsenaarium C2	Stsenaarium D1	Stsenaarium D2
Ehituskulu	0	-144	-16	-112	-75	-243	143	-7
Liikumiskulu	0	-61	39	-10	230	150	102	15
Kokku	0	-205	23	-122	155	-93	245	7

Stsenaariumite mõjud Eesti kestlikule arengule

Teema	Teema arengu mõju valdkonna arengule (5-skaala)	Asustuse mõju ulatus teemale (5-skaala)	A	B	C	D
ÜHISKOND	30	29	-78	21	154	-51
MAJANDUS	25	23	33	39	-5	64
LOODUSKESKKOND	18	19	-43	-44	45	-51
KOKKU	73	71	-88	16	194	-38

Jätkustsenaariumi kriitilised mõjud

Üleriigiliselt:

- + Ressursside raiskamine – ehituskulu, maa, varad
- + Madalam sündimus
- + Ühiskonna sidususe vähenemine – heitunud kogukonnad ja piirkonnad, julgeolekuriskid

$\frac{3}{4}$ territooriumist:

- + Eneseteostusvõimaluste halvenemine ja vähesus
- + Teenuste osutamise tõhususe langus – kompromissid kvaliteedi ja kättesaadavuse arvelt (võrgustiku hõrenemine ja asulate „välja kukkumine“ süsteemist)
- + KOV tulubaasi oluline langus – negatiivsed mõjud haldusvõimekusele, võimele kujundada kvaliteetset elukeskkond, surve ühinemiseks ja riskid ääremaade laienemiseks

Hindamistulemuste süntees

	A	B	C	D
Kooskõla kestliku arenguga				
Asustuse muutuse kulud ühiskonnale (mln eurot aastas) võrdluses jätkustsenaariumiga A	0	23	-93	245
Täiendavate meetmete kulud (mln eurot aastas) stsenaariumite elluviimiseks	0	159	348	18

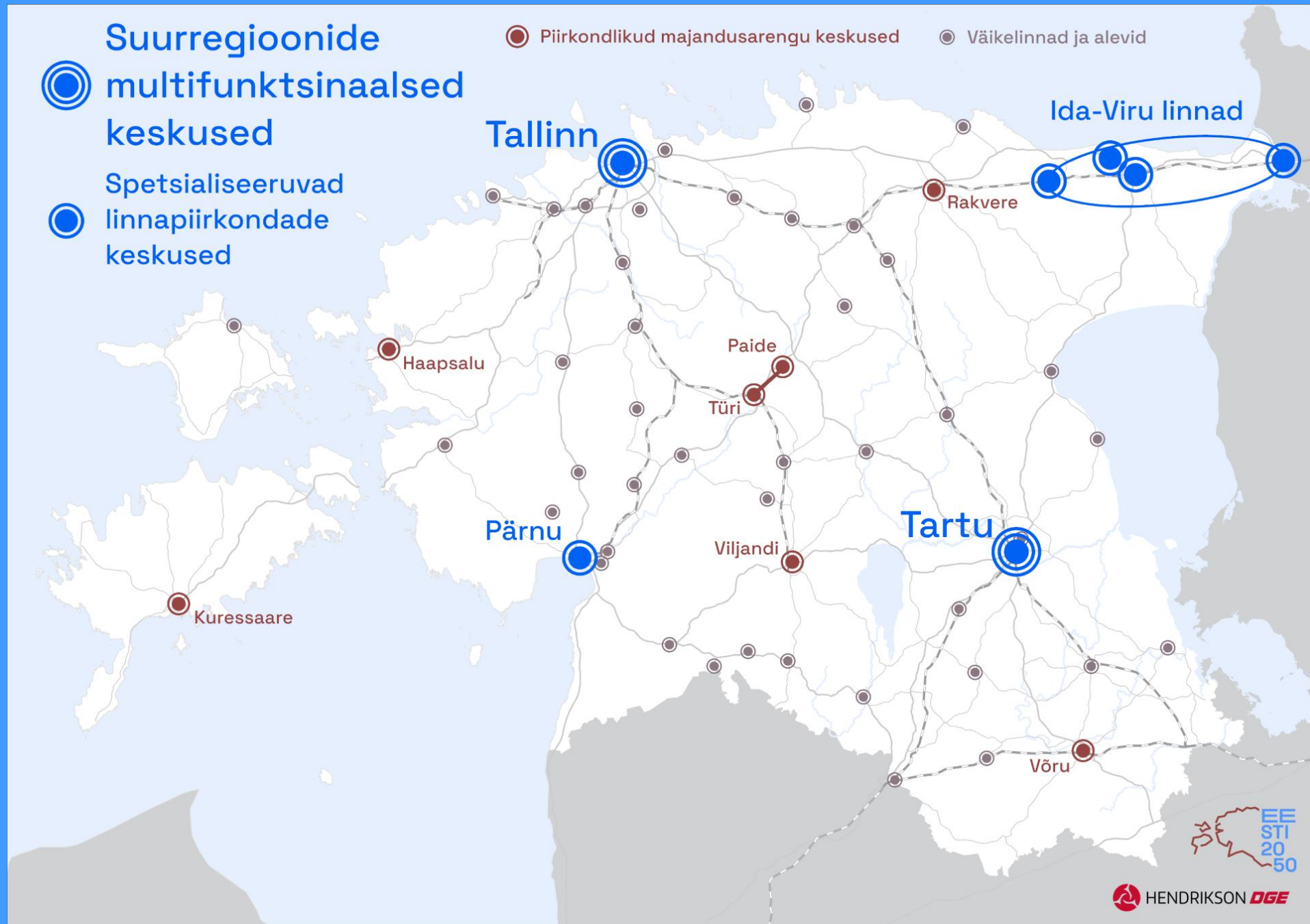
Asustuse tugivõrk

10 linna ja
linnastu toime-
piirkonnad

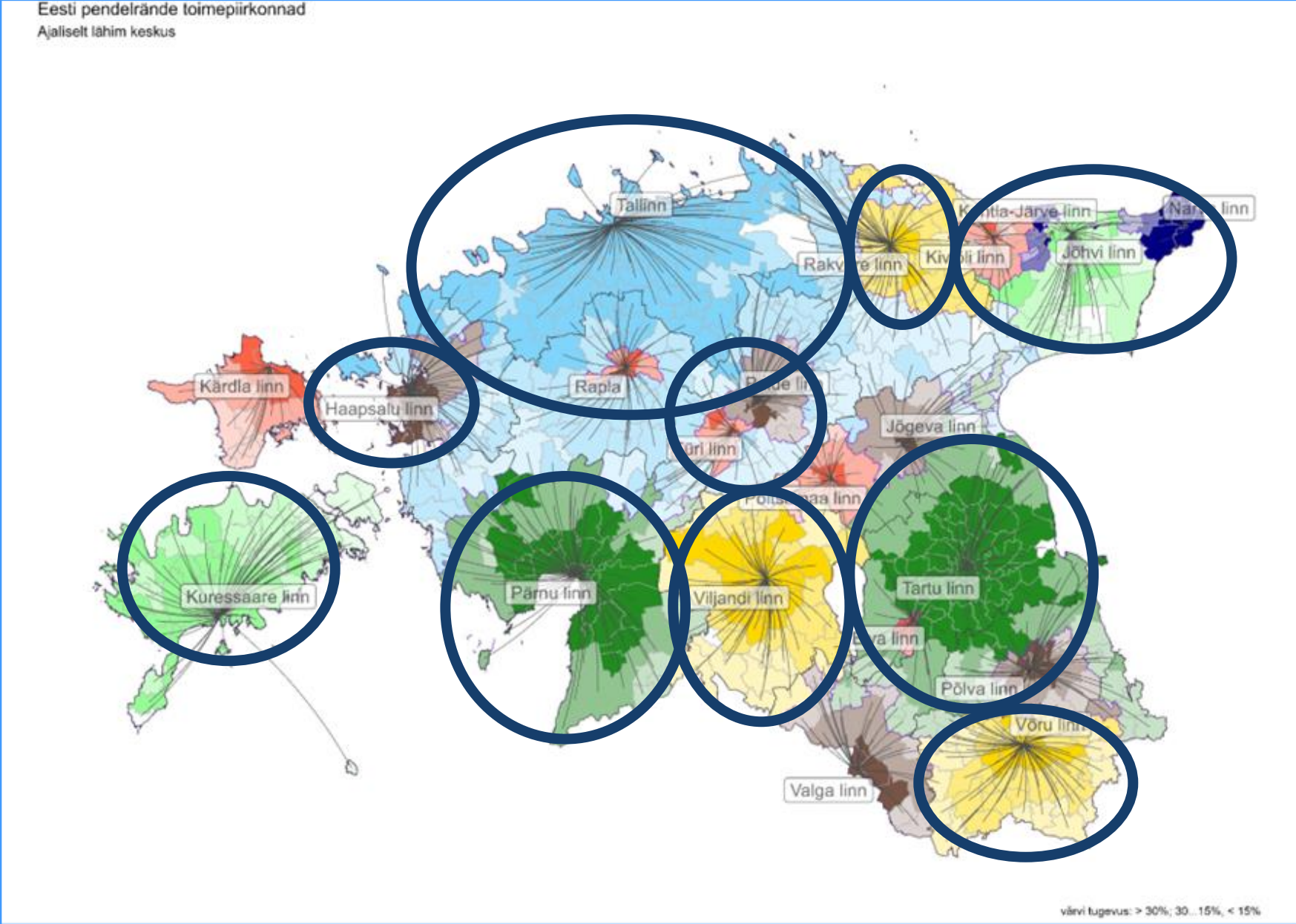
> 15 tuhat el.

> 15% kõrg-
haridusega

+ olulisus
väikelinnadele
ja maalistele
keskustele

**Toimepiirkonnad
hõlmavad
88%
elanikkonnast
ja 9/10
territooriumist**

Linnaliste keskuste funktsionaalne eristus

Regionaalne innovatsioonisüsteem, hästi ühendatud tööturg	Kodud ja elukeskkond, teenused, kohalik haldus
Suurregioonide (multi-funktsionaalsed) keskused	
Spetsialiseeruvate linnapiirkondade keskused	
Piirkondlikud majandusarengu keskused	
	Väikelinnad ja alevid, mh äärelinnade keskasulad

Asustuse arengu suunamise jõupingutuse määr

Ruumipoliitiliste meetmete paketi ettepanek, millega **lisanduks** avalikule sektorile iga-aastaselt keskmiselt **u 180 miljonit eurot** täiendavaid kulusid (0,5% SKT, 1% riigieelarve kulude mahust):

- + 85 mln TA ja ettevõtluse ning töökohtade poliitika – 10 linnapiirkonda
- + 50 mln elukeskkonna kvaliteedi tõstmiseks - valdavalt väikelinnades ja maalistes keskustes
- + 17 mln rahvusvahelisustumist ja linnapiirkondade tööturgude toimimist toetavate transpordiühenduste tagamiseks
- + 10 mln toetusi ja maksusoodustusi südalinnade tihendamiseks
- + 18 mln lõimimis- ja tagasirände meetmetesse
- + Regulaatiivsed meetmed valglinnastumise pidurdamiseks – maahõive mullaväärtusega seotud ühekordne maks

Ühiskondlike kulude iga-aastane **kokkuhoid 90-125 mln eurot** (B2 ja C2).